

ÎNAINTE ȘI DUPĂ THE WALL

Înainte și mai ales după concertul mamut din 28 august din București al lui Roger Waters, „The Wall” am considerat necesar să subliniez numeroase aspecte mai puțin cunoscute atât despre al 11-lea album Pink Floyd, despre basistul, compozitorul și textierul Roger Waters, cât și despre contextul muzical premergător realizării „The Wall”. Necesitatea retrării „The Wall” ne-a impus-o însuși autorul care a dorit să ne prezinte albumul / spectacolul actualizat cu tehnologie multimedia de ultimă generație. Reluarea / reanalizarea propusă în cele ce urmează o consider utilă atât pentru generațiile de atunci ce poate au uitat cât și pentru noile generații ce abia acum descoperă „The Wall”. În abordarea lui „The Wall” nu trebuie uitat discul „Atom Heart Mother”, realizat de Pink Floyd în 1970 în colaborare cu compozitorul, dirijorul și aranjourul Ron Geesin. În acest album apărut cu 10 ani înainte de „The Wall” părțile simfonice au rol de liant între piese, la înregistrări participând Orchestra Simfonică a EMI și Corul John Aldiss, album prin care Pink Floyd a devenit membru fondator și al rock-ului simfonic. În mod subsidiar, o întrebare legitimă se poate pune, cine este autorul acestor rânduri și ce legitimitate are el de a da lecții de istorie a muzicii.

Înainte de The Wall

Înainte de a intra în miezul „The Wall” este corect să analizăm activitatea Pink Floyd din cei 10 ani premurgători apariției albumului la sfârșitul deceniului șapte. În perioada 1970 – 1980 scena muzicală era dominată de explozia rock-ului progresiv, ramură intelectuală și rafinată a rock-ului tradițional, atât prin compoziții complexe cât și prin texte deosebite. În acel deceniu au apărut și au atins apogeul de creativitate, de succes și de vânzări formații din vest precum: Aphrodite's Child, Emerson, Lake & Palmer, Electric Light Orchestra, Focus, Genesis, Gentle Giant, Gong, Jethro Tull, Kansas, King Crimson, Kraftwerk, Manfred Mann's Earth Band, Mike Oldfield, Moody Blues, Nice, Popol Vuh, Procol Harum, Queen, Renaissance, Rick Wakeman, Rush, Soft Machine, Van Der Graf Generator, Yes, etc. Și în România au existat atunci mari formații de rock progresiv: Phoenix, Pro Musica, Progresiv TM, Sfinx, Florian din Transilvania, etc. ce la scară națională au adus în deceniul 7 contribuții majore care se resimt și în prezent.

Despre legitimitate sunt câteva lucruri de spus. În afară de faptul de a fi dintotdeauna fan al Pink Floyd, sunt bine de știut următoarele. În 1973 când a apărut celebrul album „The Dark Side of the Moon” eram elev în clasa a VIII-a la Școala Generală 16 din Timișoara și ascultam celebrele hituri: „Money”, „Time”, „Eclipse” la posturile de radio românești și străine. Pe vremea aceea abia apăreau casetofoanele mono. În 1975, când a apărut al 2-lea mare album de succes al Pink Floyd „Wish You Where Here” eram elev în clasa a X-a a liceului „C.D. Loga” și nu era chef cu colegii și / sau gașca în care să nu dansăm pe piesa titlu sau pe „Shine On You Crazy Diamond”. În 1977 când terminam liceul nu ne venea să credem: creativitatea formației scosese alt celebru album, „Animals”. Toate aceste viniluri au avut așa un succes încât casa de discuri EMI nu făcea față cu producția și livrarea (pe baza de comenzi en gros sau en detail) astfel încât trebuia să așteptăm un timp să le obținem...cum cum se stătea pe vremea aceea la noi la coadă la zahăr, ulei, făină sau carne...

Imediat după aparițiile respectivelor albume le procuram cu mare greutate și la niște prețuri exorbitante (cam un salariu pe o lună de pe vremea aceea... pentru un album !). Pentru a proteja colecția exclusivă / exhaustivă de uzură le-am înregistrat pentru uzul curent inițial pe casete mono, apoi pe casete stereo, pe benzi de magnetofon cu patru piste, după 1990 dublând colecția cu CD-uri, DVD-uri, mp3-uri, Bluray. În timp am procurat toate albumele Pink Floyd, de la începuturi, actualizându-le apoi treptat cu noile apariții. Am devenit astfel cunoscător al întregii lor discografii, ascultându-le și studiindu-le muzica, textele, concepțiile și înțelegând istoria și evoluția grupului și a membrilor acestora. În anii '70 – '80 erau în Timișoara câțiva fani specializați ce dețineau colecții complete de formații rock celebre: Geo deținea Jethro Tull și Led Zeppelin, Jim avea Gentle Giant Yes și Frank Zappa, Silviu era titular de Tangerine Dream și Jean Michel Jarre, Vladi avea Genesis și Dire Straits, etc. În plus în lumea artistică de la acea oră deveniseră celebri marii promotori de muzică Petru Umanschi, Ioan Băcălete, începând să activeze și să aibă succes Mimo Obradov, Marius Giura și alții. Încă din acei ani am început să colecționez simultan o bibliografie axată pe muzica pop, rock, jazz, o parte regăsindu-se la finalul acestui articol.

În culisele The Wall

Istoria apariției albumului are două rădăcini importante. Din punct de vedere componistic și creator, după cele trei albume precedente din 1973, 1975 și 1977, amintite în capitolul precedent, membrii formației erau destul de epuizați ca inspirație. Cu toate acestea în anii imediat următori David Gilmour a scos primul său album individual, cu titlul omonim conform uzanțelor, Rick Wright a scos primul său disc personal „Wet Dreams” iar Nick Mason a co-participat la albumul „Green” al lui Steve Hillage. Toți trei au apelat pentru aceste albume la instrumentiști independenți. Nimeni nu se mai preocupa în mod deosebit de un nou album Pink Floyd. Cu toate acestea, în acest timp Roger Waters a compus integral muzica și textul pentru „The Wall”, conceput inițial ca un album triplu (efort creator remarcabil), puține formații reușind o asemenea anvergură, printre puținele exemple fiind Yes, Genesis, Emerson, Lake & Palmer.

Terminând compoziția, Roger Waters le-a oferit-o colegilor pentru interpretare, fără a mai accepta intervenții majore, din cele 26 de piese doar trei avându-l ca autor pe David Gilmour (Young Lust, Comfortable Numb, Run Like Hell). A ieșit în final un dublu vinil, performanță rară, al treilea disc din proiectul inițial nefiind după cum se crede „The Final Cut” din 1982 ci primul album personal al lui Roger Waters „The Pros and Cons of Hitch Hiking” din 1984.

Al doilea aspect mai puțin cunoscut despre istoria „The Wall” este cel financiar. Boom-ul vânzării la „The Dark Side of the Moon”, „Wish You Were Here” (ambele câțiva ani în topul Billboard) și „Animals” a fost atât de mare încât impozitele de plătit fiscoi Marii Britanii erau enorme, (83 %, progresive cu veniturile !). De aceea (și din păcate consiliați greșit), membrii Pink Floyd au făcut investiții cu mare risc, neimpozabile (la început !) în diferite afaceri colaterale (aproximativ trei milioane de lire sterline adică circa 16 milioane de lire sterline de astăzi !) care au fost și ele impozitate masiv în final ! La sfârșitul anului 1978, Pink Floyd datora impozite de peste un milion de lire, sumă enormă atunci și acum. O bună facilitate legală era să creeze noi venituri cu un nou album de succes ca rezidenți timp de minimum un an în afara teritoriului fiscal britanic, dar capacitatea lor creativă ca grup era în impas. Oferta „The Wall” a lui Waters era nu doar irezistibilă dar și unica speranță de salvare. Astfel încât „The Wall” a fost înregistrat în Franța și completat cu orchestrație, cor și mixaje la New York sub coordonarea dirijorului Michael Kamen. În acest mod bugetul s-a redresat, inclusiv prin single-ul premergător albumului ce a avut vânzări masive, hit-ul „Another Brick in the Wall”, Roger Waters devenind nu numai compozitorul și textierul unic ci și salvatorul financiar... Toate acestea însă i s-au urcat la cap, devenind în mod paradoxal extrem de autoritar și autocrat și dorind să conducă o formație democratică și echilibrată ca un lider unic și suprem.

Transformarea colegului fondator, inițial basist și vocalist cu drepturi egale în formație, în compozitor, textier, aranjor și producător cu pretenții de lider unic a devenit în vara lui 1979 insuportabilă pentru membrii formației, care cântau împreună din anul 1965, începând scindarea umană și de echipă. Sciziunea a evoluat în final spre cea juridică și financiară, Roger Waters urmându-și propriul drum artistic iar ceilalți trei rămânând Pink Floyd. Comercial și contractual, albumul „The Wall” are ca autor Pink Floyd, dar practic creația este 90 % Roger Waters.

În timpul The Wall

La realizarea albumului au participat în afară de cei patru membri titulari și alți muzicieni renumiți: Lee Ritenour (chitară), James Guthrie (percuție), Bob Ezrin (clape), Jeff Porcaro (baterie), Orchestra din New York (părțile simfonice), Opera din New York (părțile corale) și un cor de copii din New York. Discul a fost lansat în 1979 cu 29 de concerte mamut Pink Floyd după care a urmat o pauză de zece ani, concertul numărul 30 fiind organizat doar de Roger Waters la Berlin în 1990, aniversând sfârșitul Războiului Rece și căderea Zidului Berlinului. La acest concert istoric au fost invitați ca soliști Bryan Adams, The Band, Paul Carrack, Thomas Dolby, The Hooters, Cyndi Lauper, Ute Lemper, Joni Mitchell, Van Morrison, Sinead O'Connor, Scorpions, Orchestra și corul Radiodifuziunii din Germania, Orchestra Militară a Armatei Sovietice, formația proprie a lui Waters, The Bleeding Heart Band, etc., toți evoluând în fața a peste 500.000 de spectatori.

O dată cu „The Wall” muzica Pink Floyd a devenit pentru și despre mase, fiind teatrală, dramatică, având un marcat caracter militant și de implicare socială și politică. La realizarea dublului album roluri deosebite l-au avut dirijorul Michael Kamen ce s-a ocupat de părțile orchestrale și caricaturistul Gerald Scarfe ce a realizat o grafică deosebită. În 1982, regizorul Alan Parker a realizat filmul MGM „The Wall” avându-l ca actor principal pe Bob Geldof, în care scenele clasice erau alternate cu excelente filme animate realizate de același Gerald Scarfe. În acestea graficianul a dovedit că a înțeles perfect mesajele polivalente ale lui Waters: de exemplu copilul / omulețul animat nemaifiind nimic, involuând în teamă, disperare și singurătate, devenind un homuncul, o pradă capturată, devorată și înghițită de familie, educație și instituții statale, maturizându-se apoi în artistul alienat și liderul neo-nazi Pink. Alt exemplu, porumbelul păcii care se transformă în vultur și apoi în avion de bombardament, marșul ciocanelor, etc.

În spectacolele cu „The Wall” din cadrul turneului de promovare din anii '79 - '80, în filmul MGM din 1982, în spectacolul de la Berlin din 1990 și în turneul 2011 – 2013 cu „The Wall” actualizat, un rol primordial, absolut original și fără de care spectacolul nu ar putea fi imaginat este zidul în sine care este o adevărată metaforă concretizată în real, ce conferă teatralitate și fundal întregii concepții. Zidul are o dublă semnificație propusă, imaginată și realizată de Waters, respectiv cele două teritorii create de zidul care se ridică / se construiește în fața publicului. Partea dinaintea / din fața zidului, (a spectatorilor) semnifică construirea cărămidă de cărămidă de către instituțiile statale a unei separări, a unei izolări, în final a unei întemnițări polivalente a individului în lumea de azi. Partea din dinapoia / din spatele zidului (a artiștilor) semnifică reclusiunea, insula de care are nevoie și în care se retrage muzicianul din fața maselor / publicului, pentru a rămâne singur cu arta și forța sa creatoare. Dărâmarea / prăbușirea finală a zidului are în mod evident tot o dublă semnificație. Prima, distrugerea barierelor construite împotriva / în jurul individului de familie, educație, armată, religie, politică, instituții, etc., respectiv eliberarea persoanei. A doua, demolarea obstacolului ridicat de artist între el și public în scop de protecție personală pentru condiții optime de emulație creativă, cu refacerea comunicării cu omul simplu, de rând.

Noutățile din The Wall

Apariția în 1979 a albumului „The Wall” a reprezentat o modificare radicală a muzicii Pink Floyd, încadrată în rock-ul progresiv, formația făcând parte în mod simultan din „părinții fondatori” ai muzicii psihedelice.. Până atunci albumele lor psihedelice aveau un caracter abstract, inițiativ, ambiguu, exclusivist, elitist și într-o anumită măsură chiar ezoteric. Albumul „The Wall” din 1979 deschide muzica formației în trei direcții importante. În primul rând prin utilizarea unei orchestre și a unor pasaje similare muzicii simfonice / clasice se acaparează un public nou, iubitor de muzică clasică și de jazz. Inițiativa nu a fost o premieră, alte mari formații având realizări similare încadrate în genul rock simfonic, cu mulți ani înainte.

Cele mai importante sunt: 1967, Moody Blues – „Days of Future Passed”, 1968, Nice – „Ars Longa, Vita Brevis”, 1969 King Crimson – „In the Court of Crimson King” și Deep Purple – „Concerto for Group and Orchestra”, 1970, Pink Floyd – „Atom Heart Mother” (!), 1971, Emerson Lake & Palmer – „Pictures at an Exhibition”, 1973, Renaissance – „Ashes are Burning”, Genesis - „Selling England by the Pound” și Yes – „Tales from Topographic Ocean”, 1974, Rick Wakeman – „Journey to the Center of the Earth”, 1975, Electric Light Orchestra – „El Dorado” .

În al doilea rând prin conceperea unor noi ritmuri și tempo-uri, rezultând hituri dansabile și populare ascultate în toate discotecile lumii, în tonomatele din localuri, la posturile de radio, etc. s-a acaparat un alt segment important de public, elevii, studenții și tineretul, care nu mai erau amatori de psihedelism și intrau în noua eră a contestărilor inaugurată de muzica new wave și punk.

În al treilea rând prin utilizarea unui masiv volum de texte în „The Wall” aproape nu există o parte instrumentală meditativă și de durată, tradițională pentru toate albumele anterioare Pink Floyd fapt ce a dus chiar din partea celorlalți membri la acuza că noul dublu album este dezechilibrat și contravine concepției unitare stabilite de la începuturile formației de cei patru membri.

Albumul „The Wall” este încadrat de asemenea de criticii muzicali în categoria operă-rock datorită existenței unei concepții muzicale unitare, a unui text coerent ce seamănă cu libretul unei opere, a utilizării unei întregi recuzite de spectacol (cărămizile, zidul, marionetele, machetele, etc.), a existenței de roluri individuale (copilul, profesorul, mama, Pink, iubita, detașamentele extremiste, viermele, judecătorul, etc.) a folosirii de costume, de machiaje, etc. Și în această încadrare, ca și în cadrul rock-ului simfonic, Roger Waters nu a realizat o premieră absolută. Cu mult înaintea sa în Marea Britanie apăruseră operele rock: 1969, The Who - „Tommy”, 1971, Andrew Lloyd Webber – „Jesus Christ Superstar”, 1972, David Bowie – „Rise and Fall of Ziggy Stardust...”, 1974, Genesis – „Lamb Lies Down on Broadway”, urmate apoi de „Quadrophenia”, „Evita”, etc. În mod identic, peste ocean în SUA apăruseră operele rock: 1973, Lou Reed – „Berlin”, 1978, Jeff Wayne – „The War of the Worlds”, 1979, Galt MacDermot – „Hair”, Frank Zappa – „Joe’s Garage”, etc. Cu toate acestea „The Wall” apărut la sfârșitul anului 1979 a fost și rămâne profund original, deschis spre meditație și condimentat cu explozii de revoltă.

După The Wall

După concertul de la București ne putem întreba ce a vrut oare Pink Floyd cu „The Wall”: de fapt, formația ca sumă de personalități nu a vrut nimic special sau cel puțin nimic din ce și-a dorit compozitorul și textierul Roger Waters. „The Wall” este o compoziție 90 % Roger Waters, în care acesta a vrut (și vrea și în prezent, așa cum ultimul turneu o dovedește) să schimbe foarte multe, să schimbe lumea, ambiție respectabilă dar a cărei realizare cel puțin dintr-un punct de vedere sceptic este aproape irealizabilă. Cu și prin „The Wall”, Waters se declară împotriva autoritarismului familial (a matriarhatului), a sistemului educațional (cu caracterul lui opresiv), a sistemului militarist (nelogic), a fanatismului politic (neo-nazismul) și a sectarismului religios (văzut de el ca principal zid între oameni și realitate), etc.

Mărturisesc că atât în anul 1980 când am cumpărat albumul de vinil „The Wall” cât și în anul 2000 când am cumpărat DVD-ul cu concertul „The Wall” de la Berlin din 1990 nu am înțeles pe deplin ce dorea Pink Floyd / Roger Waters cu „The Wall”. Abia anul acesta, după concertul din 28 august de la București am început să înțeleg mai bine mesajele albumului, deoarece „The Wall” a fost și este conceput ca un spectacol complex în care muzica și textul, (mijloace tradiționale) sunt insuficiente pentru comunicarea tuturor mesajelor ce au o majoră componentă vizuală, adesea la limita înțelegerii imediate, alunecând spre percepția inconștientă. Ele sunt completate și augmentate de imagini, filme, simboluri, toate proiectate simultan pe ecranul enorm de 150 de metri lățime constituit din zid în sine. La acestea se adaugă instalația quadrofonică, imaginile și textele subliminale, proiecțiile dinamice 3D, lumina neagră, uriașele marionete gonflabile, machetele, etc, toate convergând spre elementele artei sincretice și a artei ambientale.

Cu ocazia relansării „The Wall” prin turneul 2011 – 2013 Roger Waters l-a actualizat masiv cu nenorocirile ultimilor 30 de ani (războaiele din Iran, Irak, Afganistan, Iugoslavia, Golf, etc.), fără a uita lagărele, gulagul, sărăcia, oprimarea, foametea. În noile versiuni ale filmelor proiectate pe zid, din calele bombardierelor nu mai cad clasicele bombe, cad pachete de simboluri specifice ale globalizării : cruci, semiluni, stele ale lui David, secere și ciocane, zvastici, dolari, euro, simbolurile Shell, Mercedes, Mc'Donalds, etc. ce se acumulează la sol într-o mare de sânge ce crește și înghite totul.

Upgradarea lui Roger Waters încântă vechile generații dar este valabilă și se adresează nu întâmplător noilor generații de tineri care sunt astăzi și mai asuprite prin globalizare. Din aceste motive show-ul „The Wall” 2013 este super actual, chiar dacă impactul lui este doar temporar în momentul spectacolului, efectul lui pe termen mediu asupra conștiințelor asaltate zilnic din mii de direcții fiind mai mult decât incert.

Din punct de vedere conceptual și al întregii „filozofii” The Wall, Roger Waters pleacă în fiecare din piesele sale de la negarea lumii cunoscute (familie, educație, religie, politică, armată, instituții, etc.) și ajunge direct sau indirect la propuneri de refacere a lumii înconjurătoare. În mod concret la refacerea / remodelarea / reconstrucția / reformarea conștiinței omului contemporan. Angajamentul impresionant al lui Waters a fost și este o sarcină uriașă cu origini în idealurile umaniste ale marilor creatori de utopii, de modele de societăți perfecte: de la Platon (Republica), Thomas Morus (Utopia), Tommaso Campanella (Cetatea Soarelui), François Rabelais (Gargantua), Francis Bacon (Noul Atlantis), Jean Jaques Rousseau (Discurs asupra inegalității oamenilor), Jonathan Swift (Călătoriile lui Gulliver), Voltaire (Micromegas), H.G. Wells (O Utopie Modernă), Karel Capek (Război cu Salamandrele), Aldous Huxley (Mândra Lume Nouă), George Orwell (Ferma Animalelor), etc., și până la mișcările flower-power, hippie și Green Peace de astăzi. Din acest punct de vedere Roger Waters este poate un prim anti-globalist, un anti-establishment avant-la-lettre. În 1979, data apariției lui „The Wall” nu exista nici internet, nici FMI, nici UE, nici euro, globalizarea fiind un vis... În orice caz, ceilalți trei membri ai Pink Floyd nu au rezistat presiunilor implicite generate de intențiile declarat anti-statale ale lui Waters.

„The Wall” este ca muzică, text și spectacol deosebit de proaspăt și astăzi deoarece că cu barosul mesajelor sale sinergice în zidurile din ce în ce mai groase ale înstrăinării, ale alienării omului de esența sa: fericirea și bucuria de a trăi. Sunt fericit că am putut fi participant / martor al celei mai mari creații a unui artist care a împlinit 70 de ani în septembrie 2013.

Bibliografie

1. Daniela Caraman Fotea, Florian Lungu - Disco Ghid Rock, 1979 –Editura Muzicală
2. Daniela Caraman Fotea - Conexiuni Rock, 1983 - Editura Muzicală
3. Daniela Caraman Fotea, Cristian Nicolau - Dicționar Rock Pop Folk, 1999 – Editura Humanitas
4. Gino Castaldo - Music Box - Photo all Greats – 2011, Thames Hudson
5. Eric Clapton – Autobiografie – 2010, Editura Rao
6. Marie Clayton – A Life in Pictures, Pink Floyd, 2012 - Trans Atlantic Press
7. Jean Noel Coghe - Rory Gallagher – 2003, Editura Nigredo
8. Robert Dimery - 1001 Albume de ascultat în viață – 2006 - Editura Rao
9. Lubomir Doruzka - Stele pe cerul muzicii -1985 - Editura Muzicală
10. Hugh Gregory - A Century of Pop, 2006 - Octopus Group
11. Guitar World – The 100 Greatest Guitar Solos, 2001- Editura Harris Inc.
12. Doru Ionescu - Timbrul chitarelor electrice, 2005 - Editura Humanitas
13. Doru Ionescu - Club “A”, 42 de ani, 2011- Casa de Pariuri Literare
14. Daniel J. Levitin – Creierul nostru muzical, 2013 – Editura Humanitas
15. Michele Mari - Pink Floyd în roșu, 2011 - Editura Polirom
16. Nick Mason - Inside Out, A Personal History Of Pink Floyd, 2004 – Chronicle Book
17. Nick Mason - O istorie personală a Pink Floyd, 2013 – Victoria Books
18. Mimo Obradov - Istorie & Story Rock - L-R, 1998 – Editura Marineasa
19. Rolling Stone – The 500 Greatest Albums of all Time, 2012– Wenner Media
20. Oliver Sacks - Muzicofilia, 2009 – Editura Humanitas
21. David Sandison - Rock'n Roll People, 2000 – Octopus Group
22. Gerald Scarfe – The Making of Pink Floyd The Wall, 2010 – Weidenfeld & Nicolson
23. Steven Jay Schneider - 1001 Filme de văzut într-o viață, 2005 – Editura Rao
24. Mircea Udrescu – Metronom, Emisiune de Cornel Chiriac, 2010 –Editura Universitară
25. Petru Umanschi – Pink Floyd sau Odiseea Sunetului, 1982 - Orizont Magazin
26. ***** Pink Floyd, Discografie completă, 1965 - 2012 – Vinil, CD, DVD, Bluray

Dr. Voicu A. David